

AVTOMOBILLARNING EKSPLOATATSIYA DAVRIDAGI NOSOZLIKLARI

Boqiyev Avazbek Mirzoulug'bekovich

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Kichik mutaxassislar tayyorlash markazi
texnik tayyorgarlik sikl katta yo'riqchisi, III-darajali serjant.

Jo'raqulov Bobur Valiqul o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Kichik mutaxassislar tayyorlash markazi
texnik tayyorgarlik sikl yo'riqchisi, kichik serjant.

ANNOTATSIYA

Avtoullov nosozliklari turli sabablar natijasida va turli ko'rinishlarda bo'lishi mumkin ekan. Avtoullov nosozliklarini o'z vaqtida to'g'ri aniqlash va bartaraf etish avtoullov ishlash muddatini uzaytiradi. Kunlik va muntazam nazorat avtoullov havfsizligi, xizmat ko'rsatish sifati darajasi, bajariladigan ish unumdorligini ta'minlashdagi asosiy omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Avtoullov, nosozlik, rul boshqaruvi, kunlik nazorat, tormoz, nazorat chiroqlari, avtofara, podshipnik, namlik, korroziv modda, moy, yoqilgi, ta'mirlash.

Insoniyat kashfiyotchiligidan ne'mati bo'lgan avtomobil bugungi kunda barcha sohalarni rivojlanishida o'zining katta hissasini qo'shib kelmoqda. Hozirgi kunda kundalik hayotimizni ham avtomobilcis tasavvur qilib bolmaydi. Jamiyat rivojlanishi to'g'ridanto'g'ri avtomobillarga bog'liq.

Yuk va yo'lovchilarni o'z vaqtida manziliga yetkazish uchun mavjud avtomobillarga kamroq mablag' sarflagan holda, ularning texnik tayyorgarligini yuqori darajada ta'minlab turish zarur. Buning uchun avtomobillarga muntazam ravishda texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini bajarish, ularning saqlash joylari, ehtiyot qism va materiallar bilan ta'minlash va boshqa xizmatlar majmuini amalga oshirish lozim.

Avtoullovga xizmat ko'rsatish-uning muntazam faoliyatining ajralmas qismi. Avtomobildagi har bir sayohat ishqalanish kuchlari, harorat o'zgarishi, mexanik chayqalish, yorug'lik, namlik, korroziv kimyoviy moddalar va boshqa salbiy omillarning kuzovga va mashinaning barcha ishchi qismlariga kuchli ta'sir ko'rsatadi, shuning uchun avtomobilning holatini muntazam monitoring qilish uning xavfsiz ishlashi uchun mutlaqo zarurdir.

Kundalik xizmat ko'rsatishning vazifalari quyidagilardir: harakat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan umumiy nazorat; avtomobilning tashqi ko'rinishini kerakli darajada saqlab turish; uni yonilg'i, moy va sovutish suyuqliklari bilan to'ldirish, harakat tarkibining ba'zi turlari uchun kuzovni sanitariya ishlovidan o'tkazish; TXK harakat tarkibining ishidan keyin yoki yo'lga chiqishidan oldin bajariladi.

Ehtiyotkorlik doimo neft va tormoz suyuqligi, yorug'lik moslamalari va nometallarning holati, shuningdek, mavjud bo'lganda, avtomobilning ko'plab tizimlari haqida ma'lumotni aks ettiruvchi yordamchi sensorlar ma'lumotlarini doimo nazorat qilishni talab etadi.

Avtoulovni mukammal ta'mirlash uni to'liq qismlarga ajratish, nuqsonlarni aniqlash, tiklash yoki detallarni almashtirib yig'ish, sozlash va sinashni ko'zda tutadi. Agregatning bazaviy va asosiy detallari ta'mirlalab bo'lganda, uni to'liq qismlarga ajratish va ish qobiliyatini joriy ta'mir yo'li bilan tiklash mumkin bo'lmagan holda, mukammal ta'mirga yuboriladi.

Avtomobilning alohida xizmat ko'rsatish blogida mavsumiy xizmatni ajratish mumkin. Kerakli harakatlar to'plami mamlakatimizning aksariyat hududlari uchun juda muhimdir, chunki eng katta operatsion muammolar "nolgayaqinlik" haroratni yaratadi. Bunday harakatlar kauchuk, shisha tolali suyuqlik, yog' va dizel avtomobillari uchun mos keladigan yoqilg'iga o'tishni o'z ichiga oladi.

Rul boshqaruvi har qanday yo'l sharoitida, har xil harakat tezligida, avtomobilning ma'lum bir yo'nalishda harakatlanishini ta'minlashi kerak. Haydovchi to'g'ri va turli tomonlarga burish orqali harakat paytida ham ko'p urinishlar qilmasligi kerak.

Rul boshqaruvi mexanizmi quyidagi asosiy kamchiliklarga ega bo'lishi mumkin: rul gidravlik tizimining ortiqcha erkin harakatlanishi, rul boshqaruvi podshipniklarining ishdan chiqishi, rul boshqaruvi dastalarining egilishi, egiluvchanligi, rul boshqaruvi karteridan yog'larning oqishi va rul boshqaruvi mexanizmining sozlanmaganligi.

Rul boshqaruvi gidravlik tizimi uchun quyidagi kamchiliklar xarakterli: nasosning yurirish tasmasi tarangligi boshashi, nasosda yog' darajasining pasayib ketishi, tizimga havo kirib qolishi, klapanlarning ishdan chiqishi.

Rul boshqaruvi harakatida og'irlik sezilsa, ya'ni uning aylanishi tig'z bo'lib qolsa, bi rul o'qidagi podshipniklar ishdan chiqqanligini anglatadi. Rul boshqaruvi xarakat nuzatuvchi dastalari egilishi nstijasida, rulning xarakati g'ildiraklarga to'liq etib bormaydi va avtoulov burilishi etarli darajada bo'lmaydi.

Avtoulov rulining burilishlardagi sezuvchanligining kamayishi boshqaruv tizimining eng muhim muammolaridan biri hisoblanadi. Avtoulovning uzoq muddatli noqulay yo'llarda ishlashi natijasida, rul dastasi uchiga o'natilgan qoplamasi emirilishi

va rulning podshipnigi ishdan chiqishi mumkin. Ushbu nosozlik natijasida kelib chiqqan lyuft 10° dan oshmasligi kerak. Tizimning holatini to'liq tekshirish, faqat maxsus uskunalar yordamida professional xizmat ko'rsatish markazlarida sinovdan o'tkazish mumkin.

Agar to'satdan boshqaruv vaqtida g'ildirak ostidan bir joydan chayqalishlar paydo bo'lsa, demak g'ildirakning sharsimon qismlari ishdan chiqqan bo'ladi. Bu nosozlik odatda noqulay yo'llardan yurishda va ortiqcha yuk olib yurishda paydo bo'ladi. Bu nosozlik o'z vaqtida maxsus ustaxonada emirilgan qismlarni almashtirish orqali bartaraf etiladi.

Yo'lda tez-tez ishlamaydigan nurli faralar bilan ketayotgan mashinalar uchrab turadi. Ko'pgina haydovchilar bu zararni ahamiyatsiz deb hisoblashadi va "bir ko'zli" avtoulodda xarakterlanishda davom etmoqdalar. Shuningdek noto'g'ri o'rnatilgan faralar, tabiiy bo'lmagan lampalar va oddiygina eski mashinalar ham mavjud. Shuning uchun yo'lga chiqishdan oldin, ayniqsa, yomon ob-havo yoki tungi vaqtda yorug'lik moslamalarining holatini diqqat bilan tekshiring.

Zamonaviy avtouloddagi maxsus nazorat chiroqlari avtouloddagi ba'zi nosozliklarni aniqlashni soddalashtiradi, bu esa xaydovchiga muammo haqida ma'lumot beradi. Xato haqida o'z vaqtida bilish uchun har bir belgi qiymatini tekshirib turish lozim. Avtoulodni ishga tushirish tizimi yoqilganda, barcha nazorat chiroqlari bir vaqtning o'zida yonadi. Ularning barchasi faol ekanligiga ishonch hosil qilish va aks xolda, xizmat ko'rsatish markaziga murojaat qilish zarur bo'ladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib shuni aytish mumkinki, avtoulod nosozliklari turli sabablar natijasida va turli ko'rinishlarda bo'lishi mumkin ekan. Avtoulod nosozliklarini o'z vaqtida to'g'ri aniqlash va bartaraf etish avtoulod ishlash muddatini uzaytiradi. Kunlik va muntazam nazorat avtoulod havfsizligi, xizmat ko'rsatish sifati darajasi, bajariladigan ish unumdorligini ta'minlashdagi asosiy omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

- 1 Malkin V.S. "Osnovi ekspluatatsii i remont avtomobiley" —Rostov na Donu.: Feniks, 2007.— 431 b.
- 2 Vlasov V.M., Jankaziyev S.V., Kruglov S.M. "Texnicheskoe obslujivaniye i remont avtomobiley" — M.: Akademiya, 2007 — 480 b.
- 3 Abdukhalilovich, I. I., & Obloyorovich, M. H. (2020). Support for vehicle maintenance. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 9(6), 165-171.